

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาค โดยมีจำนวนถึงร้อยละ 99.6 ของธุรกิจทั้งหมด วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นฐานรากการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกลไกหลักในการฟื้นฟูและเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจน ข้อมูลที่ยืนยันถึงบทบาททางเศรษฐกิจไทยที่สำคัญดังกล่าวมีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) การนำเข้าและส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การบริโภคภาคเอกชน การค้า การลงทุน และการจ้างงาน บทบาทในการสร้างมูลค่าเพิ่มเฉลี่ยประมาณร้อยละ 38.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และมีมูลค่าการส่งออกโดยตรง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.1 ของมูลค่าการส่งออกรวม และการจ้างงานร้อยละ 76.0 ของการจ้างงานทั้งหมด โดยจำนวนวิสาหกิจที่กระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 2,366,227 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 99.6 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด ทั้งนี้ยังสามารถแบ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามประเภทธุรกิจได้ดังนี้ ภาคการค้าและการซ่อมบำรุงจำนวน 973,248 ราย หรือร้อยละ 41.1 จำนวนรองลงมาได้แก่ ภาคการบริการ จำนวน 708,841 ราย หรือร้อยละ 30.0 และภาคการผลิตรวมจำนวน 668,185 ราย หรือร้อยละ 28.2 และหมวดอื่น ๆ จำนวน 15,953 ราย หรือร้อยละ 0.7 ของจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, รายงานสถานะเศรษฐกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขา, 2550 : ออนไลน์)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือมีจำนวนผู้ประกอบการฯ ประมาณร้อยละ 17 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในประเทศ คือ 32,295 ราย ได้สร้างงานและรายได้ให้คนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการจ้างงานในภาคการผลิตของภาคเหนือมีจำนวน 358,521 คน เป็นจำนวนที่มากกว่าการจ้างงานในภาคการค้าและซ่อมบำรุงและภาคการบริการ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, โครงสร้างและการกระจายตัวของ SMEs, 2550 : ออนไลน์)

ในภาคการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในแง่ของการจ้างงาน การส่งออก และการเติบโตของอุตสาหกรรมสนับสนุนต่าง ๆ นับจากหลังวิกฤตเศรษฐกิจที่ทำให้อุตสาหกรรมการ

ส่งออกเสื้อผ้าเจริญเติบโตขึ้น เพราะได้ประโยชน์จากค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลง รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณเพื่อดำเนินนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น ความพยายามที่จะสร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นผู้นำแฟชั่น และศูนย์ธุรกิจแฟชั่นในภูมิภาค เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมแฟชั่นของไทยในอนาคต อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อน อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีจำนวนผู้ประกอบการทั้งสิ้น 222,014 ราย โดยเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 221,830 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 99.92 ในส่วนของการจ้างงาน ในรายสาขาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการจ้างงานถึง 749,458 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.85 ของการจ้างงานรวมในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, รายงานสถานะเศรษฐกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขา, 2550 : ออนไลน์)

นอกจากนี้ยังมีสินค้าประเภทหัตถกรรมไม้ อุตสาหกรรมไม้ และเฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยสามารถสร้างรายได้ การจ้างงานและการได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศจากการส่งออกเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ไม้และเฟอร์นิเจอร์ไม้ยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีโรงงานจำนวนมาก และโรงงานส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมนี้เป็นกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างไรก็ดี ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มูลค่าการผลิตและการส่งออกผลิตภัณฑ์ไม้และเฟอร์นิเจอร์ไม้มีอัตราการขยายตัวที่มีความผันผวนขึ้นลงพอควร แม้เฟอร์นิเจอร์ไม้ยังจัดอยู่ในสินค้าการส่งออกที่สำคัญของประเทศ แต่จากอัตราการขยายตัวที่ต่ำกว่าอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญอื่น ๆ อันดับในมูลค่าการส่งออกของเฟอร์นิเจอร์ไม้จึงมีการลดลงตามลำดับ อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีจำนวนผู้ประกอบการทั้งสิ้น 21,512 ราย โดยเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 21,466 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 99.79 ของจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมด และในส่วนของการทำงาน มีการจ้างงานถึง 176,926 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.80 ของการจ้างงานรวมในอุตสาหกรรมหัตถกรรมไม้ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, รายงานสถานะเศรษฐกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขา, 2550 : ออนไลน์)

ในส่วนของจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวมาแวะเวียนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่ มีการตั้งสมณวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีหัตถกรรมหลากหลาย มีตลาดสินค้าหัตถกรรมชุมชนที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จมาก ได้แก่ ตลาดไนท์บาซาร์ และบ้านถวายเป็นที่ตั้งของศูนย์อบรมและพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระดับนานาชาติ และผู้ประกอบการมีการรวมตัวเป็นสมาคมผู้ผลิตและผู้

ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ (Northern Handicrafts Manufactures and Exporters Association : NOHMEX) ทำให้มีศักยภาพสูงในการพัฒนาสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าซึ่งมีเอกลักษณ์ เป็นที่รู้จักและยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติ ผ้าทอลายโบราณ เสื้อผ้า ฯลฯ และสินค้าประเภทหัตถกรรมไม้ เช่น ไม้แกะสลัก เฟอร์นิเจอร์ ของที่ระลึกทำด้วยไม้ เป็นต้น (สมาคมส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย (สสวท.) สาขาเชียงใหม่-ลำพูน, 2550 : ออนไลน์)

ในส่วนของจังหวัดเชียงใหม่ ด้านสภาพเศรษฐกิจได้รับผลกระทบจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกในด้าน ปัจจัยทางการเมือง ราคาน้ำมันที่ผันผวนตลอดเวลา และสถาบันการเงินในต่างประเทศล้มละลาย อีกทั้งยังมีกฎหมายผังเมืองที่จะทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองที่ถูกจำกัดไม่สามารถพัฒนาไปได้มากกว่านี้ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในส่วนของภาคการท่องเที่ยวยอมรับได้รับผลกระทบเป็นอันดับแรก เนื่องจากรายได้จากภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่มีถึงร้อยละ 40 ของรายได้รวม ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยดังกล่าวเป็นอันมาก โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าหัตถกรรม ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2552 : ออนไลน์) ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาวเคราะห์การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าสองกลุ่มในจังหวัดเชียงใหม่ที่จะทำการศึกษาเจาะลึกลงไปคือ กลุ่มการผลิตสินค้าประเภทผ้าทอและเสื้อผ้า และกลุ่มการผลิตสินค้าประเภทหัตถกรรมไม้ เพื่อต้องการทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าประเภทผ้าทอและเสื้อผ้ากับการผลิตสินค้าประเภทหัตถกรรมไม้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าหัตถกรรมในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าหัตถกรรมในจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าหัตถกรรมในจังหวัดเชียงใหม่
2. ทราบถึงสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าหัตถกรรมในจังหวัดเชียงใหม่
3. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าหัตถกรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการประกอบธุรกิจการผลิตสินค้าหัตถกรรมต่อไป

นิยามศัพท์

การดำเนินงาน หมายถึง หน้าที่ในการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดการผลิตสินค้าหัตถกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการ การเงิน และการบัญชี การผลิต และการตลาด

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises) หมายถึง กิจกรรมของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1. กิจกรรมการผลิต 2. กิจกรรมการค้า 3. กิจกรรมการบริการ โดยกิจกรรมประเภทผลิตสินค้าและบริการมีการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดย่อมไม่เกิน 50 คน และวิสาหกิจขนาดกลาง 51-200 คน กิจกรรมประเภทค้าส่งมีการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดย่อมไม่เกิน 25 คน และวิสาหกิจขนาดกลาง 26-50 คน กิจกรรมประเภทค้าปลีกมีการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดย่อมไม่เกิน 15 คน และวิสาหกิจขนาดกลาง 16-30 คน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2552 : ออนไลน์)

หมวดการผลิตสินค้าหัตถกรรม หมายถึง การแปรรูป และ/หรือการประกอบวัตถุดิบ และชิ้นส่วนประกอบเข้าด้วยกันเพื่อทำให้เกิดสินค้าขึ้นมาด้วยมือ ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะหมวดการผลิตผ้าทอและเสื้อผ้า และหมวดการผลิตหัตถกรรมไม้ (กรมพัฒนาธุรกิจและการค้า กระทรวงพาณิชย์, ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร, 2552 : ออนไลน์)

ผ้าทอและเสื้อผ้า หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่เป็นผ้าผืน เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอ และสินค้าต่าง ๆ ที่ใช้ผ้าเป็นวัตถุดิบในการผลิต (สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, ข้อมูลสิ่งทอ, 2552 : ออนไลน์)

หัตถกรรมไม้ หมายถึง สินค้าประเภทไม้ที่มีการนำมาแกะสลัก ประกอบ ประดิษฐ์ ตกแต่ง แต่งสี กลึง แกะ ฉลุ ขุด เช่น ไม้แกะสลักรูปตุ๊กตา คน สัตว์ พืช ไม้เก๋าวาดภาพ กรอบรูปไม้ แผ่นแกะไม้ ของที่ระลึกที่ทำจากไม้ เครื่องใช้ทำจากไม้ เฟอร์นิเจอร์ไม้ ของประดับบ้าน

ทำจากไม้ ฯลฯ (กรมพัฒนาธุรกิจและการค้า กระทรวงพาณิชย์, ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร, 2552 :
ออนไลน์)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved